

Castell de Tornamira

Oristà

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector central del terme municipal
Emplaçament A 1000 metres per pista forestal de la carretera BV-4404, punt quilomètric 2'050

Coordenades:

Latitud: 41.9494
Longitud: 2.05993
UTM Est (X): 422084
UTM Nord (Y): 4644585

Classificació

Número de fitxa 08151 - 32
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Modern Contemporani
Segle XI-XVIII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Recentment s'ha restaurat
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN. Núm. Reg. 1149-MH. Reg. Estatal R-I-51-5575
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari Sí, IPA. 1269
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 012A00002

Descripció

El castell de Tornamira està situat en el punt més elevat d'un turó ubicat al sud-est del nucli de la Torre d'Oristà, just a l'oest de la riera Gavarresa en el meandre que envolta Puigciutat. Es tracta d'un antic castell que es reconvertí en masia en perdre el sentit defensiu. Està formada per una planta complexa ja que s'ha adaptat a les diferents necessitats dels seus habitants al llarg del temps. De la planta actual cal destacar-ne, principalment una torre circular i una estança de planta rectangular annexa a la part sud-oest a la torre coberta amb volta de canó. La torre, escapçada a nivell de teulada, es troba completament envoltada per edificacions annexes no es veu exteriorment. Es tracta d'una construcció cilíndrica de planta circular amb un diàmetre exterior de 6,50 metres i un diàmetre interior al pla de terra de 2,20 metres. L'alçada a la primera planta és de 3,10 metres i té un gruix de murs a pla terra de 2,20. Està construïda amb pedres de mitjanes dimensions treballades i ordenades en filades regulars i unides amb morter de sorra i calç de consistència força homogènia i molta duresa; Això fa suposar que la calç era de bona qualitat. Segurament l'accés a l'interior de la torre de la planta baixa és d'obertura moderna ja que s'accedia, originalment des del primer pis, avui integrat dins de la masia. En aquesta alçada el gruix dels murs s'ha rebaixat en 90 centímetres. La resta de l'edifici és d'època posterior. Els altres cossos responen a la transformació de l'edifici, en la que es passà de bastió de defensa a casa de pagès destinada principalment a l'elaboració de vi, tal com indiquen les grans tines fetes amb murs de pedra de 2,50 metres de diàmetre i revestides interiorment amb ceràmica vidriada, i les grans botes del celler. També s'hi conserva una premsa de vi. De les façanes exteriors, actualment arrebossades, cal destacar les espitlleres obertes en diferents bandes, remarcant el conjunt defensiu així com la façana principal dominada per un portal d'arc de mig punt adovellat; a la clau de la dovella hi ha la inscripció: AVE MARIA/ + JOSEP/ TORNA/ MIRA / 1763. També cal destacar la finestra del primer pis situada sobre el portal, que coincideix amb la gran sala de la masia, emmarcada amb ampit, brancals i llinda de pedra motllurada. Un mur de pedra ressegueix paral·lelament la façana emmarcant l'accés a través d'uns graons d'ampla pas, ideal per a la cavalleria. La part nord de la masia dona a un pati tancat amb una rampa d'accés posterior per a carros on hi ha un pou amb la data inscrita de 1797, una cisterna d'aigua i un calabós, excavat sota nivell de terra, on un antiquari hi va trobar un "geu" per a lligar-hi persones.

Història

El castell de Tornamira defensava una part de l'antic castell d'Oristà, el qual substituï quan aquest desaparegué desmembrant-se en els castells d'Olost, Tornamira, Toneu i el de Cirera, tots ells inclosos dins el gran terme del castell d'Oristà. Les primeres notícies que es troben documentades del castell de Tornamira són del segle XII en el testament de Ramon de Montcada redactat el 17 de novembre de 1120, en el qual llegà el castell de Tornamira al seu fill Ot de Montcada. A partir d'aquesta data la família Montcada va apareixent com a senyor principal del castell, sense que mai no reconegui un domini comtal. L'herència dels Montcada l'any 1309 pel testament de Guillema de Montcada passà, amb el castell de Tornamira, als comtes de Foix i vescomtes de Castellbò. El 1350 en motiu del casament de Margarida de Foix amb Bernat de III de Cabrera, s'originà un plet pel dot que li pertocava a ella. Obligat per una sentència arbitral, Bernat Roger de Foix hagué de cedir coma dot a la seva germana diversos béns i castells, entre els quals Tornamira com a garantia dels 260.000 sous que li pertocaven com a dot. Bernat III de Cabrera no disposà gaire temps d'aquest castell ja que el 1356 entrà en una permuta amb el rei Pere el Cerimoniós. El rei però tampoc el tingué gaire temps en les seves mans ja que el vengué -si la data no és equivocada -, tres anys abans de

tenir-lo (1353), al castlà Ramon de Peguera, donzell, senyor d'Olost. La ciutat de Vic no veié en bons ulls aquesta venda, i el 1397 aconseguí redimir-lo de Ramon de Peguera pel preu de mil florins d'or, i el lliurà al rei i a la reina Maria, com a lloctinent del rei Martí l'Humà, el qual incorporà el castell i els habitants a la corona i l'uní a la ciutat de Vic, mentre els Peguera restaven únicament com a castlans. Amb aquesta redempció el castell de Tornamira finí les vicissituds jurisdiccionals i resta coma a lloc realenc sense cap més alteració. El 1666 el castell ja es documenta com a mas de la parròquia de Sant Andreu d'Oristà.

Bibliografia

AADD (1984). Catalunya Romànica. Osona. Volum II. Enciclopèdia Catalana, S.A. AADD (1993). Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, S.A. ORDEIG, Ramon (1995). Oristà i la seva història. Ajuntament d'Oristà i Caixa Manlleu. Inventari de patrimoni arquitectònic de Catalunya. Oristà. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat el maig de 2006.

